

Niels Finsen.

Abbis-Pirje

sami manaita

Stockholm,
trycktum P. Palmquista Aktiebolaga Junne 1906.

wuoſe
tjielki
na ji
te fal
u, o,
ſan i
pakoit
ranit

ja lā
tidje
piedja
juoita

falka
katjal

lārrai
ſāmes
tas i
tjallai
piedja

Łåkåtidjai.

Åå manah Łalkih lärranit Łakkat, te Łalka Łåkåtidje wuöjetit manaita tav Ławaw, mi lä bołstawa Łuoran, ja tjielkit, mi tat lä. Te sän jaula nipe wieka Łukkes i-jienaina ja tjielki manaita, atte kå tałkar bołstawaw wuoinih, te Łalkih tav tan Łakai Łakkat. Sämmalakai sän lärat sidji u, o, a, å, ä, e ja kå puorist tåbtih tait bołstawait, te sän tjielki sidji n ja te si ådtjoh Łakkat tait stawelsit ja pałoit, mah läh tan bołstawa wuolen. Nåu si ådtjoh lärranit Łakait bołstawait mangalakki.

Åå manah pätih tan Łakkäm-päkkai, mi lä I wuolen, ja Łakkih tait pałoit "ale mana råuron!", te Łalka Łåkåtidje tjielkit sidji, atte tat! lä Łattjom-märka, maw Łalka piedjat tałkar pałoi mangeli, mai kum Łattjo Ławke tałkat juvita jala ai puorço tałkamist akka maw.

Åå te pätih tan Łakkäm-päkkai, mi lä Ł wuolen, te Łalka tjielkit sidji, atte? lä Łatjatim-märka, maw piedja Łatjalwasa mangeli.

Åå pätih 28 pällai, Łanne alkih stuorra bołstawait lärranit, te Łalka Łåkåtidje tjielkit manaita, atte Łasje alka sames usjolmașaw tjallet, te Łalka wuostas bołstawa wuostas pałon årrot stuorak. Ja kå lä Łakait tait pałoit tjallam, mah kullojih tan usjolmașai, te Łalka punktaw piedjat mangemus pało mange-Łatjai. • lä punkta. Åå te

łalca lakkat, te wierti alo kättjat, kassse taikar punkta pâta, ja kâ punkta pâta, te łalca sjawonit unnanattjaw, äutâl kâ wašt lakkat. Sämmalakai łalca ai sjawonit unnanattjaw, kâ ! jala ? pâta.

Namait łalca ai stuorra bofstawaina tjallet: Wuolla, Antaris, Sofia, Watjer, Stockholm, Quleju.

Komma jala, lä te kâ unnep punkta. Kâ sitta kuokte ussjolmaja akti tjatnat, te łalca piedjat taikar kommaw sunno łaskai. Zus jaulap: "Inka li unna neita, kuttli li nuoske", te lä tan sinne te kâ kuokte ussjolmaja. Nubbe ussjolmis lä: "Inka li unna neita", ja nubbe lä: "kuttli li nuoske" jala "sân li nuoske", ja tah ussjolmaja h läpa akti tjanatum. Te łalca kommaw piedjat tai łaskai.

Jetja märka lä ; , man namma lä semikolon. Tat mierki sämmaw kâ punkta, walla i tat nâu taiwai tjale-tuwah.

Jetja märka lä kolon, mi lä tan muotoč . Tat łalca atnet, kâ łalca ietja almatja pakoit tjallet. Tan kirjen pâta tat wuostas pale 29 pielen: Jedne lieggi tjatsew Inkai ja tjuorwi: "Inka, pâteh tal kietait passat!" Kâ tah pakoh pâtih, te łalca lakkatidje tjielkit manaita, atte tat kolon mierki, atte talle pâtih ietja almatja pakoh jurra nâu, kâ sân lä tait hållam. Tai su pakoi äutâli ja mangeli piedjih taiwai taikar märkan ". Kâ : pâta, te wierti sjawonit unnanattjaw.

* * *

Sämma pale kâ lakkatidje lärat manait lakkat, łalca sân läratit siaw tjallet ai. Ah si tauk mateh lärranih. Wuostak si łalkih tsielkit tjallet, tan milte kâ wuostenwa pielen 59. Kâ

mattih wuoſtas unna tſiekew tjallet, nāu atte tat ſjadda njuoſkatin ja tjappakin, te tjallih nuppew, ja kā taw mattih, te kālmataw ja nāu wil. Kā kaikait tſiekit tjallet mattih, te kalkih boſtawait tjallet, tan wuoro milte kā lä jaulatum tan fämma pielen 59. Låkåtidje wierti kättjat, atte manah äh åttjoh tjallet åtå boſtawaw, åutål kā si puorijt mattih tjallet åutep boſtawaw. Tan milte kā lärrenih boſtawait tjallet, kalkih si tjallet paſoit ai; tait paſoit matta låkåtidje walſet låkåtim-piekift.

* * *

Manah kalkih ai lärrenit, maw ſiffrah ja låkoh mierfijih ja kālte kalka tai kum läffät, walla åutål kā si taw mattih, te si wiertijih tadjatit, man ätnak kālmå lä jala witta jala lärke jala ietja taſkar lårko. Wuoftak si åttjoh lärrenit, man ätnak aktä, kuokte, kālmå, nielje ja witta lä. Låkåtidje walta witta riſſe jala ſpačo jala fierke jala ietja unna åme ja te wuoſet manaita åwtåw riſſew ja jaula: "tat lä aktä riſſe". Te kuokte riſſe wuoſet ja jaula: "tat lä kuokte riſſe". Ja nāu wil, taſa kā manah ållaſt tadjatih tait lårkoit.

Te sän jaula: "Tale mån walſaw åwtåw riſſew ja te waſt åwtåw riſſew; aktä riſſe ja aktä riſſe, kalle riſſe lä tat? Kuokte riſſe ja aktä riſſe, kalle riſſe lä tat? 3 riſſe ja 1 riſſe? 4 riſſe ja 1 riſſe? 1 riſſe ja 2 riſſe? 1 riſſe ja 3 riſſe? 1 riſſe ja 4 riſſe? 2 riſſe ja 2 riſſe? 2 riſſe ja 3 riſſe? 3 riſſe ja 2 riſſe?"

Tan mangel sän tjalla tſiekit tabloī: "Kalle tſieke lä tat: || Kalle lä tat: ||| Kalle lä tat: |||| Kalle lä tat: |||||" Te sän tjielki, atte | = 1, || = 2, ||| = 3, |||| = 4, ||||| = 5, ja wuoſet manaita ſiffrait, mah läh pielen 62,

ja lärat manait läkkät ja tjället tait wuoštas siffrat. Tan mangel sän tjielki, atte + (plus) mierki "ja" ja atte = mierki "akta kå", ja tjalla tablo 1 + 1 = , 2 + 1 = , 3 + 1 = , 4 + 1 = , 1 + 2 = , 1 + 3 = , ja nâu wil. Tat kåtjotuwwa aktitipmen (addition). Te manah kalkih jaulat, man ätnač tat lä, ja tjället tav tablo.

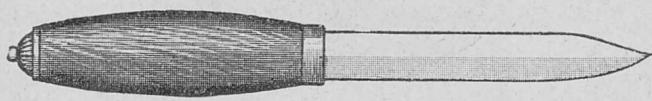
Kå si nâu läh lärranam wuoštas siffrat, te si jämmalakai ådtjoh lärranit, man ätnač kutta, kietjaw, kåtje ja aktje lä ja kåkte tah lâkoh kalkih tjaletuwvat, 6, 7, 8, 9; 6 + 1 = ; 7 + 1 = ; ja nâu wil.

Talle si ådtjoh lärranit, man ätnač lâkew lä ja kåkte tat tjaletuwwa (10). Tat lä akt a lâkke. Te walsta lâkattidje wil lâkew riſje ja jaula: "Tat lä ai akta lâkke". Piedja tait akti, te sjadda kuolte lâkke, mi tjaletuwwa 20. Kâlmač lâkke tjaletuwwa 30, ja nâu wil, taşa kå manah tadjatič tait lâkke-lâkoit kitta åwtje lâke radjai (90). Lâkew lâkke lä akt a tjuote ja tjaletuwwa 100.

Tan mangel si ådtjoh lärranit, mi 11, 12, 13 ja nâu wil kitta 25 (öre) radjai lä ja kåkte tat tjaletuwwa. Te si kalkih lärranit, maw — (minus) mierki ja kåkte si kalkih lâkkät tav: 3 - 1 = , 3 - 2 = , 4 - 3 = , 6 - 2 = , ja nâu wil kitta 10 radjai. Tat lä utjetim (subtraktior).

Tan mangel si ådtjoh lärranit wil stuorap lâkoit tan wuoro milte kå lä jaulatum pielen 62.

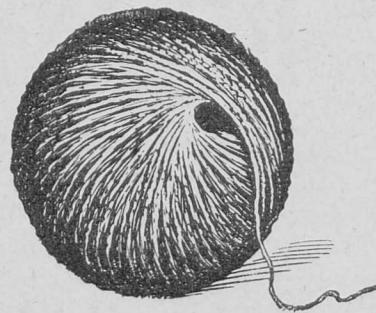
i

nipe

ll

fruno

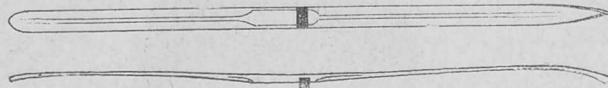

O

nato

lapet

d

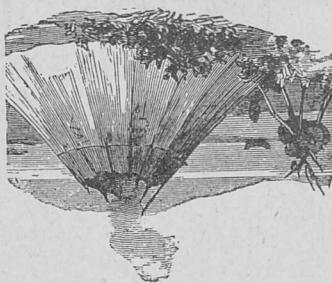
piana

b

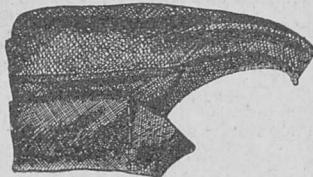
plate

b

piana

b

n

neita

in un an ån än ni mi na

nå nä no ne

å no a no nå un na an na

a e i n o u å ä

m

muorra

ar

im um am åm äm mi mu
 ma må mä mo me
 ma no. un na män ne. mu
 nam ma. an na man na ä no
 nan ne.

a e i m n o u å ä

r

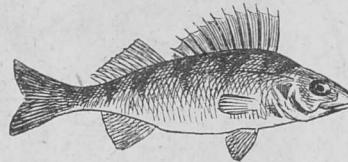

årre

ar år är ur ir ro ra ri re
 råm råm ram
 år re man na muo ran. a ran.
 ar mo. rå no. ä ro. mu rai na
 ra no. mu räi na man na ä non.
 mu um na ru mai. an na ma nai
 råu ron.

a e i m n o r u å ä

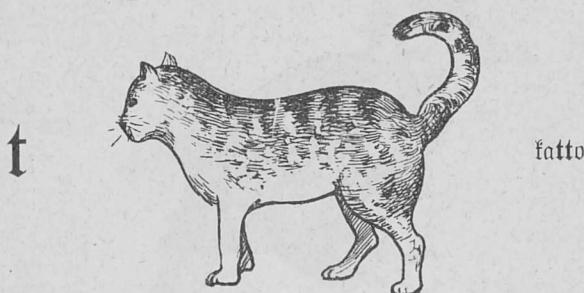
I

kuolle

al ul ål lä si lam lim län
 ler lar sir lur
 ä lo. lä ro. al me. al la muo ra.
 ma no lä al men. mi si me lä ron.
 ål mai ma nai mia räi nai lun ne.
 räu ro lä ä non. a le ma na
 räu ron! måi län man nam ä lon.

a e i l m n o r u å ä

at it åt tu tä tai tan tal
 tat tån tuon tuot
 tat al to lä mi. tu ne lä lit na
 li ne. tan ne lä al la muor ra.
 åt na rau to lä ä non. tan ne
 lä lat to, mi man na tuon åt noi.
 tål lä lä a ra nin. rui ta tuol ta.
 rau to lä rui tan.
 a e i l m n o r t u å ä

tu ne lä å tå muod da. måd de
 ma na lä tan ne. tu rad na at na
 måd de räi nait. ud ni lä låd de
 år rom tan muo ran. rad de lä
 tå län. mia å tå tär no lä åd dam
 luoi ton. ed ne lä man nam äl loi.
 rud ne lä ä non.

a d e i l m n o r t u å ä

tu
 lä
 äb
 rib
 luoi
 mib

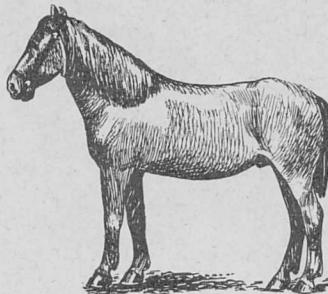
a

b

jåbbe

tu åb ba lä un na nei ta. mu ne
lä åb bå lit na muod da. mia
äb bar lä luod da nam. räi nan lä
rib re. ed ne lä luob bom muot tait
luoi toi. tat lä mu åtå muod da.
mub be muod da lä tuon ne. tuot
lä åb bå al la muor ra.

a b d e i l m n o r t u å ä

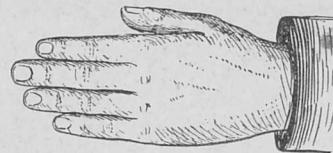
Häfta

här ra lä hål lam mui na ud ni.
har re li ä non. hil la li a ra nin.
tat låd de lä hur re. måd de hur-
re li muo ran. här ra häi man lä
al la huo nai. här ra at na ät na
mår rå hit. an na hät to man nat
mia lut te. mu ne lä muod da
har ton.

a b d e h i l m n o r t u å ä

af t
ma
lä
af t
mib
fål 1
]
a b

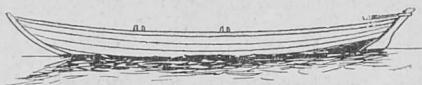
P

fleta

af fa tak fa hil la fa koit ma nai ta.
 mak te tān li koh fa koi ta? fa re
 lä a fa kuo ran. tai kan lä fa ren.
 af ta kak fo lä fier fe nan ne.
 mib be kak fo lä a fa fie tan.
 fal mat kak fo lä mu ne. ål fo lin
 lä kuol to. tal fe lä neu re.

a b d e h i k l m n o r t u å ä

W

wanas

aw we lä tar wen. far woh läh
 luw wam. tu fie ta lä tuol wan.
 fai wo lä luu we suo ran. luf fet
 lä luu we wuo len. man läw
 a won, fa fal law häi mai wuol fet.
 mu law we fal fa. wuol fet af tan
 mui na. mai ai kon wuol fet
 i tie ta. mu la we fa te lä tuon
 luow ta fat ten.

a b d e h i f l m n o r t u w å ä

wu
wu
tan
fies
ma
si tc
saf

a b

S f

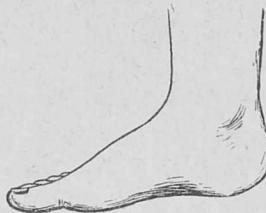

wuoſſa

wuoſ ſa lä wat na ſin. wal teh tal
 wuo ſaw wat na ſa ſis te! kuot teh
 taw få te ſi ſa! wat teh wuo ſaw
 ſies ſai! ſies ſa lä ås tam fåk få raw
 ma nai ta. tat lä haus kes ſa få.
 ſi tah fus tån wad det ma nai ta
 fåk få raw? ſi taw fal le. fi to, fi to,
 fie res ſies ſa!

a b d e h i f l m n o r s t u w å ä

j

juolfe

juol fe lä luw wam ja fân. jau re
 fat ten lä jieg ge ja juow wa. wu
 ad ja jau lai mid ji, at te sán
 fal fa jåt tet tie fi åu tål jåu la. kuc
 mia ad ja si ta lä tuon wa re
 tuo fen. su wuod jem hier fe lä
 lâd je. mân läw tai wai wuod jam
 su hier fi na. såg
 fâg
 rag

a b d e h i j k l m n o r s t
 u w å ä

wu
wu
kuc
wu
kuo
såg
fåg
rag
a l

g

wuogga

wuog ga lä mu ne, mai na fal faw
 fwo lit åg got. sig ga at na ai
 wiof faw. tai na sjan wig ga
 fwo lit åg got. i jan å ta sig ga
 såg ge lin. mag ga å ta taw we lin.
 fåg go lä tar we fåg ga? tat lä
 rag got tuon muo ra mad da fin.

a b d e g h i j k l m n o r s f
 t u w å ä

P

fåppå

fåp på lä jår påt. pie jah fåp påw
 päu tai! peu ten lä pier fo. tat
 lä puor re pieb mo. mi fal kap
 pa sa tit, åu tål få piep mow
 pår råp. lä kus tu ne ni pe, at te
 tåñ ma tah taw tit såp påt? wat teh
 taw tew påt na ki, få läh såp påm!

a b d e g h i j f l m n o p r s s

t u w å ä

fal
 sad
 tå
 ma
 ja
 fa

a

f

falfo

falfo at na pie sew fier wan. tu
 sad da ra tå pen lä ai fal fo pies se.
 tå pe kuo ran lä sit sa. ied ne
 ma nai sad da ra lun ne ja ås ti
 ja soit ja ka fait. mån led jiw su
 fa ron. wit ta ku sa li sad da ra
 fiv san.

a b d e f g h i j k l m n o p r
 s t u w å ä

॥ g

suo nger lä tie was pier kost. wal teh pier kow
 suo nge rist! lä kus tu ne ni pe puo ngan? iw
 mân ma teh at net ni pew puo ngan. puok na
 lä kai fa nam. mân fal kaw tuog nat tu
 puo ngaw. tat lä was tes tuok nas, maw tân
 läh pied jam ta sa.

ƒ j

wat teh mu njii af sjow, mi lä sjal jon! ud ni
 läw mân kuf kew fijj fa tam tai na af sjoi na.
 par kiv wis sjä sit, ta sa få sjeu njet sjat tai.
 sjuo pan lä pâs sjon. tat lä luw wam ras sjon.
 tjal me lä rup ma ha tjuou kas. nau jau la
 tja lo kaw ja lä tjal sam mu na maw ta sa.
 sjân få tjoii mu lâk fat taw wis sjä sit. ie tja
 fir jit läw mân ai âd tjom ie tjam a tjest.

få te kuo ran lä njal la, kan ne mân a naw
 tait fir jit. mân fal Kaw wied tjat tait
 nja last.

smir jo lä smi ta. sän lä smir jim
 smaw wa ni pit mid ji. swai nas lä smik kim
 mid ji swi law ja smal tow. at tje ma nai
 sta tan ja ås ti stuor ra stum paw ja stat tjow
 äd nai. åb bai sän wat ti skar jait skän kan.
 ruw wa tän tal på tah skäu lai. skäu lan tän
 ih åt tjoh stå kat ja sli par tit, ai nat tän
 wier tih tjåk kå hit skäu la nan ne ja år rot ai ta.

a a b b d d e e f f
 g g h h i i j j k k
 l l m m n n o o p p
 r r s s t t u u
 w v w w å å ä ä
 a b d e f g h i j
 k l m n o p r s
 t u v å ä

an
 lär
 räi
 tar
 tu
 lä
 äl
 ied
 luc
 mu
 häi
 ati
 ma
 tai
 läh
 ak
 lä
 vu

an na man na äno nanne. mäi
 län man nam älon. ålmai manai
 räinai lunne. alla muorra lä
 tan ne. tållå lä aranin. rui ta
 tuolta. rau to lä ruitan. rad de
 lä tålän. ud ni lä ied ne man nam
 älon. tärno lä åd dam luoiton.
 ied ne lä luob bom muottait
 luoitoi. mune lä åb bå litna
 muoda. muoda lä har ton.
 här ran lä ai muoda. här ra
 atna åb bå ätna mår rå hit.

ak ka tak ka hillaka koit
 manai ta. kare lä aka kuo ran.
 tai kan lä karen. aka kar voh
 läh luvvam. av ve lä tar ven.
 akka man na låk ke ki. vuos sa
 lä låk ke ka sin ne. akka kuod da
 vuos av kåte sis a. sån val ta

ja foit vuosa sis te ja pied ja
 ka re si sa. ak ka jau la, atte
 sig ga kalka vuol ket kå tasis.
 mag ga kal ka år rot tan ne ijav.
 sån kalka å tet såg ge lin lå u ta ka
 vuo len. ak ka vad da mag gai
 pier kov. tat lä puor re pieb mo.
 mag ga atna ni pev, mai na tay tit
 såppa. kå lä såp påm, te juk ka
 ka fav.

V

 u ku
 Vai
 mar
 Vu
 Vall
 ko n
 Un
 vat
 te
 vuo

u U

Ud ni mi kal kap ur ta sit åt såt. Ur-
 tas lä njal ke pår råt. Un na kat tjah läh
 val tah ur ta sah, mait mi tan ne kau-
 nap. Un na ma na tjah äh åt tjoh vuol ket
 i la mäl ka ti, kå ur ta sit åt sih. U ro ta sah
 på tih ja pår rih siav. Us to lä u ro ta sain
 un na ma nai pier koi. Uv sa åu tai på tih,
 kå lä kuol to ja neu res tal ke.

i

 It tji
 su.
 "In
 In ka
 nuo
 tär n
 tai ta

v V

Vuolla li unna pat tja. Vuolla li
 u kul lo kis ja it tji jä ka teh ie tjas iet nev.
 Vai ko ied ne li puor kom Vuollav jau rai
 man na mist, te sän tauk vie kai tåk ko.
 Vuos tak sän si tai vuos ko nit åg got.
 Vall a kå sän it tji åt tjoh åv tåk vuos-
 ko nav, te sän si tai vier mev åp pat.
 Un na va nas li star fon ja Vuolla kåri
 vat na sa si sa. Va nas kåp må ni. Val la
 te pä sai häk kai na kad dai. Ukul lo kis-
 vuota lä siel tes pa has ta pe.

i I

In ka li unna nei ta, kut ti li nuos ke.
 It tji si tah pa sa tit, vai ko ied ne va ko ti
 su. Ied ne lieg gi tja tsev In kai ja tjuor vi:
 "In ka, på teh tal kie tait pas sat!" Vall a
 In ka it tji jä ka teh. Il a li tat nei ta
 nuos ke. In ka sjat tai stuor a kin ja på ti
 tär non ie tja al ma tji lu sa. Imai li tat
 tai ta al ma tji ta, at te In ka it tji kås sek

si tah kie tait ja muo tov pas sat. Ie met
 jau lai: "Iv mân ma teh tav nei tav
 kå ten at net". Iset mât rä tu vai In kai ja
 ra jai su ruop tot su äi ka ti ta. Vä ra mus
 skap mo li tat sunji.

j J

Juv va li un na par ne kutj, kut ti
 vie kai sjal jon. Juok sa li su ne, mai na
 njuo lait vuo tji muo rai mad da ki ta. Val la
 kå Juv va på ti luo ve kuor rai, te vuoi ni
 mal le tjai vev, mi kat sa hi suo nge rin.
 Jaffo vuos sa li ai luo ven. Juo Juv va
 a von sjat tai. Val ti njuo lav ja vuo tji
 jaf fo vuos sai. Vuos sa rai ka ni. Ja foh
 kur ki tin ål kos. Ja te vuo tji njuo lav
 mal le tjai vai, nåu atte tat ai päis ta ni.
 I tie tist på ti su ied ne luov vai ja vuoi ni
 tav stuor ra ska tav. Ied ne tjier ro kå ti
 ja jau lai ma nai ta: "I läh ma ak tak
 tiast tak kam nåu vas tet. Ja kav mân
 ien ni, atte kar ra nis lä tjuog gim vuo sav
 ja mal le tjai vev." Juo tal ta dja ti Juv va,

at te
 njal
 ai na
 kum
 an ta
 tast
 si ta
 Jup
 vai k
 net
 h
 såme
 li
 Ham
 ledjii
 tann
 vuo s
 talle
 häin

at te sån li pa hav tak kam. Jau lai kat-nja li kum äd nai: "It tji kar ra nis tav ta kah, ai nat mân tak kiv tav ie tjam njuo lai kum. Ih tân ma ma ti tjah luoi tet mu nji an ta kis?" Ied ne vas te ti: "Iv läh mân tast sur kon, kå tie tav, at te Juv va i si tah kie les tit. Val la mui teh a kev, at te Jup mel vuoi na kai ka, mav tân ta kah, vai ko al ma tja tjal me i sâi ta lu luh vuoi-net tav!"

I J U V

h H

Hanno kalkai såmes pale mannat såmes häi mo lat tja lunne. Häjos häi mo latj li tat. Häi mo lat tja käino nanne kaunai Hanno unna vuosa tjav. Vuosa tja sinne ledjin piet ni kah. I lam ak tak almatj tanne vuoi no sin ja nåu valti Hanno vuosa tjav ja jaki, atte tah piet ni kah talle ledjin su åpme. Vimak påti Hanno häi mo lat tja tåppai ja tjangai tasa. Hästa

ja slitan li uvsä åu tä lin. Häjes muotoi na
 tjuot tjo häi mo latj ja jaulai Hanno:
 "Viel ja tjam, läh kus tän kaunam mü
 piet ni kit käino nanne?" Hanno vase ti:
 "Unna vuosatj li ratte nanne, kå mån
 tieki påtiv. Hui puorak li tat, atte mån
 tav kauniv, jutte tan sinne ledjin piet ni kah,
 mai kum mån matav åstet, mait sitav."
 Valla häi mo latj jaulai: "Ih kus tän tieteh,
 atte tän ih åt tjoh valtet alla sat takkar
 kalvoit, mait ietja al ma tjah läh lappam?
 Jus tän kaunah äi ka tav, te tän viertih
 vaddet sunji su åp mo ta kav ruop tot.
 Ietjan tän illäh är lo kis almatj. Vat teh
 tal munji piet ni kit!" Hanno vierti tal
 vaddet häi mo lad tjai su piet ni kit ruop tot
 ja matsai si ta sis ska moi na.

H I J U V

k K

"Kånne tän såp tsoh puo re mu sat?"
 ka tja ti vuoras härra Käirast. Käira vase ti:

"Kalle mân sâp tsov puo re mu sat ietne ja atje lunne." Härra ka tja ti: "Ih kus tân ienni sitah vuolket muina mäl ka ti ta amas lan tai ta?" Käira vas te ti ta la ka: "Iv sitah; mân sitav årrot tanne." Ja nâu sän viekai ålkos ja stâkai sjaljon ietjas åp pai na ja åtâ ki kum. Kå sjeu njo tu vai, te sän vast manai kåtai ja tjåk kå hi luoiton ietne paltan. Iedne kietoi sunji tålötj sup tsas ti iedne sunji Jup me la pirra ja Je su sa pirra, kåkte Jesus lä påtam lånes tad tjit al ma tjit sia suddo nåte vuolest. "Kaika tan pirra tân åttjoh kullat vil änapuv, kå tân skâulai påtah", jaulai iedne. "Iv mân sitah skâulai vuolket," jaulai Käira. Ittji sän puoreput tadjateh. Valla iedne jaulai: "Kalle mân jakav, atte tân sâp tsoh skâulan ai, kå tân tåkko påtah. Ätna manah påtih tåkko. Hauske lä skâulan tu puorre åpa tidje lunne. Ja tanne tân

åttjoh lärrat nåu ät na kav, maste tân
anah stuorra aukev."

H I J K U V

t T Vuoratjis ja riepi.

Te li såmes pale riepi, kutti kuotsai mieten. Tieva vuolen li stuorra kierke ja tan kierke nala vielliti riepi. Kalki njuok tja mav njalmest ja takai ietjas jabmen. Talaka tan mangel påti vuo ra tjis, hallani alme vuolen. Te vuoini vuo ra tjis rie pi hav ja jaki, atte sän li kau tja ram. Te sitai råttit njuok tja mav riepiha njalmest, valla talloi valti riepi su kittia. Talle sjattai vuo ra tjas sai nieta. Tjuorvoi, rätjoi riepiha pani kaskan: "Ih tân kalkah puvvet mu pani kum! Tat lä nåu vaste! Tat lä nåu vaste!" Te jaulai riepi: "Jus iv kalkah puvvet tu pani kum, te kåkte tân sitah, atte mån kalkav tu häkkav valtet?" Vuoratjis jaulai: "Tjaskeh mu vuolos pavte nalte! Tjaskeh mu vuolos pavte nalte! Te mån särnav pavte vuolen. Tat sjadda tunji stuorap

kudnen, kå mü tålkeh hallanih pirra kierki pavte vuolen ja vuosetih, makkar keuras jutos tân läh." Jier me tis riepi li tat, jaki, mav vuoratjis jaulai, kuotsai pajas pavte nala ja häikåti vuo ra tja say vuolos taste. Te päsai vuoratjis luovas, hallani alme vuolen ja tjuorvoi riepihi; "Kra, kra, kra, valteh mu kittia, valteh mu kittia!" Ja riepi tjuottjoi pavte nanne skamoina.

H I J K T U V

f F Par ne kutj ja riepi. p P

Te li såmes par ne kutj, kuttii viesoi ietjas atje ja ietne lunne. Par ne kuttja äikatah atnin unna täpaťjav ja pältotjav. Färt peive viekai parnekutj mietsen. Te sån såmes pale vuoini riepihav, kuttii åti kierke nanne. Parnekutj täppi stuorra kierkev ja kalkai kåddet tav riepihav. "Kå tal kåttav tav riepihay", jaulai sån, "te vuoptav nahev ja åttjov ätna piet ni kit. Pietniki åutåst kalkav kårnit åstet ja tait mån sadjiv ietjam atje pältoi. Påtih

kuosseh, jaulih: "Kalle lä patjan tjappa kårne." Färta hatj sitta avsit pakket. Te mårn jaulav sidji: "Padjit kårnit årrot!" Valla äh si jäkateh. Te mårn tjuorvov: "Padjit kårnit årrot!" Valla äh si sitah jäkatit. Te mårn tjuorvov nån ät na kit kå nakav: "Padjit kårnit årrot!" Ja talle si jäkatih.

Valla kå par ne kutj tjuorvoi nån lågnis jienaina, te kåttsai riepi ja kuotsai mättsai. Te tjuottjoj parnekutj tanne vani riepiha nake taka ja vani pietniki taka.

F H I J K P T U V

r R Rasse-kappan ja kårkå. b B

Rasse-kappan påti kårkå lusa talyen, kåli ållo tjåskes. Jaulai: "Kårkå-radnam, kårkå-radnam, lådnoh munji piep mo tjav! I läh mune mike pår rå mus; nielken läv, nielken läv." Kårkå katjati: "Radnam, radnam, mannes tän illäh piepmov tjåggam allasat kiesen?" "Idtjiv astah", jaulai rasse-kappan. "Kåktes tän idtjih astah?" katjati kårkå. "Puorre

talken kap pa tiv. Rassjo pale stuorra lasta vuolen tjåk kå hiv”, jaulai rasse-kappan. ”Vai nån”, vasteti kårkå. ”Jus tän läh laike årom kiesen, te tän åttjoh påråk årrot talven.”

Bibel jaula: ”Jus kuttik i sitah parkat, te sån i kalkah pårråt-ke.”

B F H I J K P R T U V

S S **Stalpe ja libba.**

Såmes stalpe kuotsai mieten ja pâti jåkkåi, kåinne sån sitai tjatsev jukkat. Sämma pale pâti unna libba ai tan jåkkåi ja jukesti tjatsest. Stalpe hâlvoi libbai: ”Ih tän åttjoh tjatsev mäiven takkat, kåinne mân kalkav jukkat. Kait ierit!” Unna libba vasteti låjes jienaina: ”Kåktes mân mataluluv tjatsev mäiven takkat? Tanne vuolne mân tjuottjov ja tjatse kålka padjet tu lutte.” Stalpe jaulai: ”Kålkis tat, kåkte kålka! Valla tän hållih pahav muste tan mannam talven.” Te vasteti libba: ”Iv lam mân riekatam-ke talloii.” Stalpe puttai. Rätjoi: ”Te lä tu vielja hållam pahav muste.” Unna

libba vasteti: "I läh mune kässek årrom mike vielja." Te suyttai stalpe ållo, hálvoi: "Sitahkus tän takkat mu kie les tidjen? Skamotis libba!" Ja te påräi lippav. Rievvar i lake-teh riev tes vuotast.

B F H I J K P R S T U V

I L Lädjjan ja snjierra.

Lädjjan li åtemin stuorra kierke-slapa vuolen. Snjierah ledjin ståkamin tan stuorra kierke nanne ja te katjai akta unna snjieratj vuolos kierkest. Råsoti lädjjanav. Lädjjan måratuvai ja sitai pårråt tav snjierav, valla snjiera råkkåli häkkas åutåst ja jaulai: "Läkus tat vuokas, atte takkar jalos ja sap mo kis ju-tos, kå tän läh, pårra takkar unna snjierakut-tjav? Pajah mu viessot, te mårn kalkav vie-keitit tu, jus tän nietai påtah." Lädjjan tjaimai ja pajai su patarit. Låjes li tat lädjjan. Te vuolki lädjjan mättsai. Tanne li såmes vuounar pie-djam viermev muorai kaskai. Lädjjan tabrani tan viermai ja ittji mateh luovas pääsat. Hálvoi al-

voslakai. Snjierra kulai tav ja kuotsai tåkko. Vuoini, atte lädjan li tabranam viermai. Te alki pårråt tav viermev, tasa kå tat kaikani ja lädjan päsai luovas.

Häjos vänakit tån ih kalkah padjel-kättjat.

B F H I J K L P R S T U V

a A å Å ä Ä

Antaris, kutti kielesti.

Antaris li unna pattja, kutti akev sup-tsasti åutos åmit ja rampatalai. Jus li årrev vuoinam mieten, te jaulai, atte li vuoinam takkar juttosav, mi li nåu stuorak kå pierna. Ja jus li pätnakav paltam ietjas såppina, te rampatalai, atte sån kalle matalului kålmå stalpe åitet. Akti sån påti atjes lusa ja sup-tsasti, atte sån li vuoinam snjierav, mi li nåu stuorak kå åbbå hästa. Attje ittji jaulah mai-tek. Arrat nuppen peiven sån kalkai vuolket mättsai ja Antaris manai su faron. Åutål kå såi tåkko påtika, te såi viertika jåkåv kålet.

Ätna tjatse li jåkåń ja Antaris pallai, katjati atjestis: "Läkus vatalatj kallet tav jåkåv?" Attje vasteti: "Lä kalle, jus pruko kielestit." Te pallai Antaris, jaulai: "Iv mân tuostah kallet tav jåkåv; mân muitav tuov snjierav." Attje jaulai: "Åutos snjierra li tat, mi li nåu stuorak kå hästa. Ätna snjierait läv mân vuoinam, valla iv läh takkarav vuoinam." Antaris vasteti: "Iv mân jakeh, atte tat li stuorap kå pâna." Te kalika. Jåkkå li tjiék nal ja kå pâtika tjiék na lam mus sadjai, te pallai pattja ja tjuorvi attjasis: "Attje, attje, vieketeh mu! I lam tat ietja kå unna snjieratj." Te lägni attje su pajas tjatsest ja kuotti kaddai. Tat rajest Antaris ittji kåssek kielesteh.

A B F H I J K L O P R S T

U V Å Ä

n N

Njåmmel ja riepi.

m M

Njåmmel ja riepi kaunatika såmes pale tålen. Riepi jaulai njåmmeli: "I aktak palah

tuste.” ”Nå, kutti tuste palla?” katjati njåmmel. ”Muste kaikah pallih”, rampoi riepi. ”Mune lä nåu kukkes seipe, atte kaikah jakkih, atte mårn läv stalpe, kå vuoinih mu mälkatist. Nåu tat sjadda, atte si pallih.” Njåmmel jaulai: ”Mårn kalkav vuosetit, atte muste ai pallih.” Te vuoini njåmmel sautsait, mah vällahin karte kuoran. Njakai tåkko ja te kappati sautsai kaskai. Sautsah suorkanin ja vuolkin patarit kåsi kuttik. Muttemah häimai kuotsin, muttemah mättsai. Kå njåmmel vuoini, kåkte sautsah patarin, te sjattai sieltes avon, tjaimai, tjaimai, nåu atte paksimah luoddanin suste tårras. Taste tat påta, atte njåmmelin vil udnik läh luoddanam paksimah. Nåu jaula tålotj suptsas.

A B F H I J K L M N O P R

S T U V Å Ä

d D e E' g G o O

David li stuorra kånåkis Juda-lantan. Daniel li profeta. Drottnika namma lä Sofia.

Elias ja Esaias lika profetah. Gabriel. Gustaf Vasa li stuorra kånåkis tålen mia aitek-lantan. Gruvva lä Malma-varen. Vatjera namma lä Gellivare. Olavus Petri puvti Luthera lärov mia lantai.

Taro kielan atnih såmes bok sta vait, mait
äh aneh same kielan. Tah bokstavah läh

c	q	x	y	z	ö
C	Q	X	Y	Z	Ö

Jåula-mano namma lä December. Stockholm lä Sverje åive-stata. Talvatasa namma lä Jokkmokk jala Jockmock. Cesar li stuorra ålmai tålotj aiken. Cecilia lä kuina namma. Tålen tjallin qvuosse, qvuoros, valla talle mi tjallep kuosse, kuoros. Huttana namma lä Kvikkjokk jala Qwickjock. Aleksander jala Alexander. Aksel jala Axel. Tålen viesoi såmes fapmokis kejsar, kän namma li Xerxes jala Kserkses. Ruita tuolta. Ietjatah jaulih: Ryta tuolta. Yngve li såmes kånåkis Sverje rikan tålotj aiken. Muttin påtih zigenarah jala sijenarah Samen-ätnami ai; älläh tah puorre

staf
an.
lä
rov
hait
ck-
ma
rra
na.
mi
lä
ala
soi
kes
ih:
rje
ala
rre

almatjah. Zink jala sink lä såmes malma jala metalla. Kå kuoparav ja zinkav akti leikijh, te taste mässing sjadda. Göteborg lä såmes stuorra stata årjeli Sverjen. Östersund lä stata Jämtlantan.

a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o
p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z	å	ä	ö	
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M		
N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W					
X	Y	Z	Å	Ä	Ö									
A	฿	B	฿	C	฿	D	฿	E	฿					
F	฿	G	฿	H	฿	I	฿	J	฿					
K	฿	L	฿	M	฿	N	฿	O	฿					
P	฿	Q	฿	R	฿	S	฿	T	฿					
U	฿	V	฿	W	฿	X	฿	Y	฿					
Z	฿	Å	฿	Ä	฿	Ö	฿							

A B C D E F G H J J
 K L M N O P Q R S
 T U V W X Y Z Å Ä Ö
 a c q q x r y h z ö
 a b c d e f g h i j k l m n o p q
 r s t u v w x y z å ä ö

Anna. Antaris. Biskop. Cesjar. Cecilia. Da-
 vid. Daniel. Erik. Esaias. Filippus. Fredrik.
 Gabriel. Gustaf. Gessiware. Hanno. Haparanda.
 Inga. Isak. Jakob. Joffmoff. Kviffjoff jala
 Qwickjöf. Kiruna. Luleju jala Luleå. Malm-
 warre jala Malmberget. Nila. Nuortanaſte. Rå-
 näfis Oscar. Pawwa. Pitam jala Piteå. Nuou-
 tewädja. Ruita. Salomo. Stockholm. Swerje.
 Talwatis. Tjäkeris jala Tjäkäsjärvi. Umeå jala
 Upmef. Batjer jala Gessiware. Vuotna jala Vuot-
 na. Xerxes jala Xerxes. Yngve. Zink jala Sink.
 Åtå Testamenta. Åpmé Testamenta. Ängel. Äro.
 Österjund.

a b c d e f g h i j k l m n o p

q r s t u v w x y z å ä ö

A B C D E F G H I J K L

M N O P Q R S T U V W X

Y Z Å Ä Ö

Suptsas riepiha pirra, kutti ittji sitah
mangen årrot, kå kalkin riepihav
piutet.

”Påvteh mu arrat itietist”, jaulai kånåkis ietjas teunari, ”itieta mi kalkap riepihav piutet.” Teunar kåpmerti ja jatti, atte kalkai påktet kånåkasav. ”Påvteh mu arrat itietist”, jaulai teunar svainasi, ”itieta mi kalkap riepihav piutet.” ”Kalle mån kalkav påktet tu”, jaulai svainas, ja te jaulai pätnaki: ”Påvteh mu arrat itietist; itieta mi kalkap riepihav piutet.” ”Vov, vov”, jaulai päna. ”Påvteh mu arrat itietist”, jaulai päna vuontsa-årrasi,

"itieta mi kalkap riepihav piutet." Vuontsa-åres tjuojai; tat mierki, atte sån sitai påktet pätnakav. Ja te si åddajin kaiktiunah.

Valla riepi lä viekas jutos, ja sån kulla kaika. Sån li tjuodtjom vuontsa-kåte tuoken ja li kullam, mav päna jaulai. "Vai nåu", jaulai riepi, "ti kalkapettit riepihav piutet. Nå, te lä puorak. Ja marjo ti sittapettit, atte mân ai kalkav mangen årrot tan piuto-måkken; ietjan neures piuto sjadda. Valla iv mân sitah mangen årrot."

Talle tân marjo jakah, atte riepi tjiekati. Aleh! Ittji sån tijekateh. Sån njakai vuontsa-kåte sisa, täppi vuontsa-årrasav tjiepetist ja kuotsai mättsai taina njalka pasos-pierkoina. Tälkeh val patsin åbbå lättest. Ja kå itiet sjattai, te vuontsa-åres ittji tjuojah. Päna tårvostalai vuontsa-årrassa nala ja te päna åti. Svainas tårvostalai pätnaka nala ja te sån åti. Kånåkasa teunar tårvostalai svainasa nala ja te sån åti. Kånåkis tårvostalai teunara nala ja te sån ai åti, tasa kå kaskapeive sjattai. Te kåttsai kånåkis ja måratuvai, svinti siav kaikait, taina kå ledjin åtemin. Te si alkin

luodjot kaikiunah, ja nubbe sjatjai vikev nuppe tjeipeti, ja vimak åttjoi vuontsa-åres kaika vikev.

Te si kalkin åtset vuontsa-årrasav ja straffot su, valla talloj si aitsin, atte vuontsa-åres li ierit. Tålkeh val ledjin patsam. Te si tadjatin, atte sån li viketipme.

”Nå, kalle lä sån viketipme”, jaulai riepi, kutti tjuottjoi lakka ja kulai kaika. ”Nuppe pale ti kalkapettit tårvov piedjat ietjate nala.” Ja te sån kuotsai mättsai.

*Mu svainasin li ai svainas, ja kåppatjah
såi lika laikeh.*

Ietj lä puoremus svainas.

Nazareta statan.

Tålötj súptaži milte tjali

Selma Lagerlöf.

Såmes pale tan aiken, få Jesùs li wita jaké wuoras, tjäkkåhi sån ietjas atje tåpe åutåñ Nazareta statan ja tałai ländde-kåwåit litna lairest, man sån li ådtjom tat little-taffest, tutti wiejoi nuppen pielen käino. Sån li nåu awon, få i lam fåszjef åutåla

årrom, tan tieti atte kaikah manah ledjin jaulam Jesuſi, atte tat litte-takke li udnotis ålmai, käste ittji aktak matek maitek ådtjot, i libbokis tjalmi pakto ike halmes pakoi kum, ja i lam Jesuſ kâshæk tuostam atnot maitek suſte. Walla kätjah talle: ittji sän tieteh, käkte li sjaddam; sän li tâſſe wal tjuodtjom ietjas tâpe åutân ja wainotimmina kätjatam ietjas krannaw, käkte sän li parkamin ietjas litti kum, ja te li tat pâtam ålkos ja li waddam sunji nâu ätna lairew, atte lului nuoſes årrom stuorra littai.

Lakamus tâpe åutân tjäkkähi Judas, tutti li waste ja ani ruopsis wioptait. Muoton ledjin sunne tjappis tiebleh räiwataſaiſt, ja karwoh ledjin kaikanam, taina kâ sän also tåroi pahas patjai kum. Talle sän li aita, ittji ritaleh, ittji tåroh, ainat parkai lairina fömmalakai kâ Jesuſ. Walla taw lairew sän i lam ietj ahatam allaſſis: ittji sän tuostah pâtet litte-takke tjalmi åutai-ke, jutte tat jaulai, atte sän palkeſti fierkit ja tjuoukai su rassjes littit. Litte-takke lului wuojetam su ierit ietjas sâppina, walla Jesuſ li juoſam ietjas lairew suina.

Tan milte kâ tah kuolte parnatja takaika laire-låttit karwaſin, piejaika sâi tait ätnami ietjäfsa pirra. Ållam tah lätteh tjappaſah; stuorra järpå laire-piekkie

li juolki sájen, pattohah ledjin ánekattjah, i lam sian
mike tjiepet ja warka äh sájeh-ke.

Walla tauk li stuorra reutatis tai unna ratnatji
låtti káskan. Júdaşa låtbeh ledjin náu widnjot, atte
si also járrin kábmot, ja kåtte ikkenis sán parkai ietjas
karra tjuti kum, te sán ittji tauk mateh takkat sia
rupmahit tjabben ja njuolkatin. Sán kåtjasti muttin
Jésuşa kúouloí wuoinatjtí, kåtte tat takai, náu atte
låtbeh sjaddin akta sjallan kå muorai lastah Tabor-
ware wuomen.

Dan milte kå låtbeh sjaddin karwasín, sjattai
Jéusus awwosabbon. Nubbe li su mielaft tjappex
nuppest, ja sán kåtjai sia nala kiereshwuotaina. Si
kalkin sjaddat su stákam-radnan, su unna árpenadthjan,
si kalkin åtet su lunne ja árrot su siebren, si kalkin
laulot ietjasa wuolisit sunji, kå su iedne li ierit. I
lam sán mielaftis kåssék árrom náu pánta, i sán
taft kåssék kalkam árrot aktó ja ierit-heitetum.

Tuot stuorra álmai, kuttí kúotti tjatsew stata
síja stuorra rierte-wuosa finne, náu kå prukojih lusle-
lantain, sán manai paltala ietjas lássjis wuosaina,
ja talaka su mangelin páti urtas-ájestidje, kuttí tjåk-
tahi ietjas ásna tjawelkin kúoros kíjai káskan. Tjatse-
kuodde piejai ietjas kietaw Jésuşa áiwe nala ja kåtjati

juoste su lättei pirra, ja Jēsus supthafti sunji, atte sian li namma ja atte si mattin laulot. Kaikah su tītīsatjah ledjin pātam su luja amas lantaist, ja si kietton sunji taffar åmit, mait kuoros wal sān ja si tietin. Ja Jēsus hālai nāu, atte tjatse-kuodde ja urtas-åfestidje åbbå kükkes pāttåw wajaltuttika ietjafta parkow ja kultalika su.

Walla kā sāi kalkaika wuolseti taſte, te wuoseti Jēsus Jūdaşa kuoulroi. "Kätjah, man tjappa lättilt Jūdas taffa!" jaulai sān.

Te atnali urtas-åfestidje ietjas åsnaw ja katjati Jūdāsist, likus su lättein ai namma ja mattinkus si ai laulot. Walla Jūdas ittji tieteh maitek taſte, sān åroj sjawot ja ittji lāgnih tjalmitis ätnamist, ja te suttai urtas-åfestidje ja tjewtjafti åwtåw su lättilt ja manai käinoš.

Nāu sjattai ieket ja peiwe witoti. Duo mati tan paitem tjäknat stata wuollekis pārta tjata, mi li tan käino kietjen ja man padjelin romalattjai arnes-kānwå tjuottjoi. Tat peiwe-paitem, mi pāti ieketa pällai, li allo ruopšat ja takai kaika ruopšatin, nāu kā tat lului sākotum waraina. Tat takai litte-taffe laire-littit ruopšatin, nāu ai taw fiellow, maw timpar-ålmai li sāfimin, ja taw wielfkis linew, mi li Maria muoto pirra.

Walla kait tjappemuſat paiti peiwe taita unna tjatſe-flattotjita, mah ledjin tai ſtuorra tuolpis kierki kafkan, mait ledjin piedjam käino nala. Jesuſ tħaki kietas tan fladdoi, mi li ſunji lačamusjan. Sān fitai mālit ietjas rawwis lättit taina peiwe-paitemina, mi li tafkam tħatsew, tāpit ja kaika fu pirra nāu tħappak. In this block, the first few lines are cut off on the left.

De mielastuwai peiwe-paitem taſa, ja tat pajai waltet ietjas nāu kā mālīm-färjaw, ja kā Jesuſ fitko taw laire-lätti nala, te tat patxi taita ja kaptjai ſiaw diamanta-muotok paitemina.

Judas kätjasti tuolloi talloji Jesuſa fuouloj wuoinat jit, takaikus tat ānap ja tħappep lättit kā jān. Kā jān wuolini, kafte Jesuſ māli ietjas laire-lättit peiwe-paitemina, maw jān walti tħatſe-flattoift käino nanne, te jān tħuorwoi awost. Ja Judas tħaki jān ai ietjas kietaw tan tħatſe ſiġa ja kätjali waltet peiwe-paitemaw.

Walla peiwe-paitem itti walitetateh fuſte. Tat katoi fu tħuti kafkaſt, ja waiko jān kätjhali tāppit taw hapsej ietjas kietai kum, te tat tauk patari ierit, ja itti jān mateh adtjot maitek tat mālīm-färjaſt ietjas lättatjita.

"Wuorteh, Judas!" jaulai Jesuſ. "Mān kafaw pātet ja mālit tu lättit."

"Alleh!" jaulai Judas, "ih tân âttjoh tuotaftit siaw, si läh puorakah nâu kâ si läh."

Sân tjuodtjeli, su tjalmeh kiesetuwin atti, ja sân pârâi ietjas paâsimit. Ja sân piejai ietjas kâbtâ juolkew lâtti nala ja tuolmoti siaw tjuoukas mangalaffoi.

Kâ kaikah su lätteh ledjin peistetum, te sân manai Jesusa luha, kuttî tjaâkâhi ja taftitalai ietjas lâttit, mah paitin nâu kâ diamantah. Judas tjuottjoi pâttâtjaw sjawot ja kâtjati siaw, ja te sân lâgni juolkew ja tuolmoi âwtâw sjast tjuoukas.

Kâ Judas walti juolkew ierit ja wuoini, atte âbbâ lâdde li sjaddam rawwîs lairen, te sân sjattai nâu awon, atte sân lâgni juolkew tuolmotjít wil âwtâw tjuoukas.

"Judas", tjuorwi Jesuš, "maw tân takah? Ihkus tân tieteh, atte si wiesjoh ja mattih laulot?"

Walla Judas tjaimai ja tuolmoi wil âwtâw lâttew tjuoukas.

Jesuš kâtjai pirra, wai lului kaunat kâvke, kuttî matalului wieketit su. Judas li alla sjattoft, ja Jesuš i lam nâu feura, atte matalului wuodjet su ruoptot. Sân âtjai ietjas ietnew. Sedne i lam mälskatin, walla âutâl kâ sân lului hâppitam tâkko,

te lului Judas juo mattam peistet kaikait su lattit. Katnjalah pätin Jeesuša tjalmitta. Judas li juo tuolmom niesje su lattist tjuoukas, kalmå wal ledjin aimon.

Sân juttai, kå wuoini, atte su lätteh tjuodtjon aita ja padjin ietjasa tuolmotuwwat ja idtjin huolah watast. Jeesus tchapmi kietait akti, wai lului pältet siaw, ja tjuorwoi sidji: "Hallanit, hallanit!"

Te alkin tah kalmå lätte swatjatit ietjasa unna jääjatjít, ja si likkästin pätet täpe tača nala, känne si ledjin sietton.

Walla kå Judas wuoini, atte lätteh alkin hallanit Jeesuša pačo milte, te sän tjerrokäti. Sân kaitoi ietjas wuoptait, nâu kå sän li wuinam wuorrasit takamin, kå ledjin stuorra waiwen ja surkon, ja sän katjai Jeesuša juolki äutäi.

Ja Judas vällahi tanne ja jälläri mäiwen Jeesuša äutän nâu kå päna ja tjuastalai su juolkit ja räkkäli, wai sän lului lägnit juolkes ja tuolmot su tjuoukas, nâu kå sän li taklam laire-lätti kum.

Jutte Judas ietji Jeesušaw ja äutohi ja imastalai su ja wajjoti su jämma pale.

Walla Maria, kuttli li wuinam manai ståkamaw, tjuodtjeli talle ja lägni Judasaw pajas ja piejai su ietjas askai ja sieddoti su.

"Tän häjös manačutj!" jaulai sän sunji. "Tän ih tieteh, atte tän läh fättjalam juoita, maw i aktak sjumjetum åpme aimoteh taffat. Alleh taft tačah maitek takkarit, jüs tän ih sitah sjaddat wuorpetap-mušin kaikai almatji kaštan! Råktes lului kärwat taša, kuttii sitalului sjaddat ju muotokin, kuttii mälsi peiwe-paitemina ja pásjo iellema häkkaw jabma laire siha?"

Akatj ja kuolle.

Te li såmes pale såmes påres akatj, kutti viesoi unna tåpatjin mälkin mietsen alla tieva nanne. Su pådnje li juo åtnå japmam, ja su manah ledjin jiunan amas almatji lunne, ja tan tieti li ållo kaukas ja vaivalatj sunji, kå sän viesoi akto allasis tan unna tåpatjin. Valla kå allas vierti viessot, te vierti tuttat tan värlati, takkarin kå tat lä. Ittji akatj-ke mateh maitek tasa. Valla atte li takkar tsäkkokis vuoste-puolta, kå kalkai tjatsev kuoddet adjakist ietjas tåpatji, tat li ållo paha ja taste sän alo luojoi. Ja te sän luojoi tašte, atte su aksjo li nåu näros, atte sän varka ittji mateh muorait tjuollat. Ja

te li tat ai paha, atte tat vatas, mav sän li
kåtemin, ittji kåssekk åleteh.

Te sjattai såmes peive, atte kå sän kiesi
tjas-kiepnev pajas adjakist, te li unna kuolatj
kiepne sinne, ja taste sjattai akatj ållo avon.
»Älläh takkarah kalle pale mu ruitai påtäm»,
jaulai sän, »talle män ådtjov härskos piepmov.»
Valla i lam tat mike jiermetis kuolit, mav sän
åttjoi; tat kuolle mati hållat nåu kå almatjah.

»Luoiteh mu!» jaulai kuolle. Akatj päro
kätjati rapas tjalmi kum. I lam sän kåssekk
åutål vuoinam takkar kuolev. »Lähkus tän parep
kå ietja kuoleh?» jaulai sän. »Ikus mateh pär-
rät tu?» »Jiermalatj lä tat, kutti i sitah pärät
kaika, mav sän såita ådtjot», jaulai kuolle,
»luoiteh mu, te tän kalkah puorre palkav ådtjot.»
»Män likov puoreput åvtå kuollai kiepne sinne
kå kaikaita taita, mah jauren vuodjih», jaulai
akatj. »Ja tat, mav matta kietaina valtet, tav
matta ai njalmai piedjat», jaulai sän.

»Kalle lä nåu!» vasteti kuolle. »Valla jus
tän takah, nåu kå män jaulav, te tän kalkah
ådtjot muste kålmå savatis-åme.» »Savateh nuppe
kietai ja tjålkåteh nuppe kietai, te tän åttjoh

vuoinet, kåppa kietai tân läh änapuv ådtjom», jaulai akatj. »Puorak lä tâivotit, valla puorep lä tallat ietjas tâivotasav. Iv mân jakeh tunji, åutål kå tân läh mu ruita sinne», jaulai sân. »Atnaleh tân ietjat njuoktjamav», jaulai kuolle »ja jäkateh mu! Savateh kålmå savatasa, te tân kalle åttjoh vuoinet, kåktes kävva», jaulai sân.

Nå, kalle akatj tieti, mav sân sitai savatit allasis. I luluh ma nåu vatalatj kättjalit-ke, man satnes-hâlle tat li, tat kuolle. Te sân muiiti vuoste-puoltav adjakist tåpatji. »Mân savatav, vai tjas-kiebne lului ietj mannat adjaki ja vast ruoptot tåppai», jaulai sân. »Nåu kalka sjaddat», jaulai kuolle. Te sân muiiti aksjov, man näros tat li. »Mân savatav, vai kaika tat lului rasta mannat, masa mân tsapmav», jaulai sân. »Tat kalka sjaddat», jaulai kuolle. Te muiiti akatj, atte tat vatas, mav sân li kåtemin, ittji sitah åletit. »Mân savatav, vai kaika tat, maste mân käsav, lului kukkot», jaulai sân. »Nåu kalka ai sjaddat», jaulai kuolle, »ja luointeh tal mu ruoptot adjaka sisa!»

Te luotti akatj su, ja talaka alkí tjas-kiebne mannat puoltav pajas. »Vuoi, vuoi, kätjah,

kätjah!» tjuorvoi akatj ja sjattai nån avon, atte sän tsapmi ietjas puolvait kietai kum. Kraks, kraks! kulloi puolvaist, ja te mannin juolkeh rasta suste, nån atte sän tjåkkiti ätnami adjaka kuorrai.

Te nieta sjattai. Akatj tjieroi ja luojoi, tjalmeh kålkin ja njunje kålkåi — kålka-ham njunje ai, kå ållo karrasit tjierro. Te sän vieri snissot ja sakartit njunjev. Valla kå sän kiesi njunjest, te sjattai su påres njunje nån kukakin, atte li ållo alvos kättjat. Tav li sän ådtjom ietjas savatasai åutåst, kå li nån laike ja hanes.

Te tal tjåkkåhi akatj tåinne adjaka kuoran ja tanne sän tjåkkåhidtja vil udnik.

Salma.

Åbbå väralt avotallis
Arrat vaimo vuostost tal!
Påtit, Påtit! Tjåkanaddis
Juokkehatj ätnama nan!
Åutäi mannit kitemin!
Rampot Härrav laulomin!

Sån lä mia Sjeunjetidje,
 Ja Su almok läp tal mi.
 Sån lä mia Lånestidje,
 Kutti miav ailesti.
 Sån ai sitta armostis
 Puktet miav almasis.

Kitop Su, ja kutnev vaddop
 Armo-tievas Attjasim!
 Kåtsop ja Su kåtai vaddsop
 Ailes råkkåtallamin,
 Jutt' Sån vadda armov kaik',
 Ålli littos färtan aik'.

Aitek-lanta laulotis.

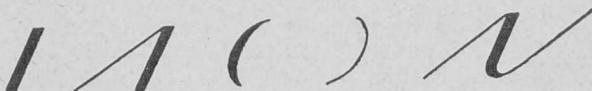
Tän aiteki lanta tu alla vari kum,
 Tän tjappa, tän avost tievas ätnam!
 Män ätsav tu, fapmokis ruodnis mietsi kum,
 Tu almev, tu jaurit, tu änoit.

Tu namma li allak, tu fapmo vil ai.
 Tu kudne kitt alme radjai kulloi.
 Män tietav, atte nåu tat kalka sjaddat ai.
 Män sitav viessot, japmet ietjat lunne.

Attje mia, kutti läh alme sinne! Ailestuv-vis tu namma; påtis tu rika; sjaddis tu sitot, nåu kå alme sinne, nåu ai ätnama nanne; mia färtpäivasatj laipev vatteh midji udni; ja luoiteh midji mia vielkit antakis, nåu kå mi ai luoitep mia välkolattjaita; ja aleh laitih miav kättjalim-me sisä, ainat varjaleh miav pahast; jutte rika lä tu ja fapmo ja härlokvuota iekeven aikai. Amen.

Tän kalkah iettset ietjat kuoimev nåu kå ietjat.

Rom. 13: 9.

Kå kalka wuostas ja kålmät tsiekew tjallet, te kålka pajelt alket, walla kå nuppew, näsjataw ja witataw tjalla, te alka **wuolelt**.

Kå manah kålkih lärranit boftawait tjallet, te kålkih tan wuoro milte lärranit: i u o a å ä e s n l r m f t h v d p t j b g u v j z h k t f p r b s l a Ä Ü R M D E G O c q x y z ö C Q X Y Z Ö

Kå manah läh pafoit tjallemin, te si kålkih ietjasa namaw ai tjallet.

abcde

fghij

klmno

pqrst

uvwxyz

aiao

A B C D

E F G G

H J J K

L M N O

P Q R S

T U V W

X Y Z

A H O

1	2	3	4	5	
6	7	8	9		1
10	20	30	40	50	1
60	70	80	90		1
11	12	13	14	15	1
16	17	18	19	20	1
21	22	23	24	25	1
34	46	50	63	75	1
88	91	39	22	64	
100	200	300	400	500	4
600	700	800	900	105	4
308	803	409	904	110	4
120	240	530	870	780	4
690	960	962	963	334	4
752	572	527	257	275	4
1,000	4,000	3,000	3,004	3,005	4
8,001	6,008	2,009	1,001	5,007	
3,010	3,040	3,080	4,010	8,050	7
6,020	6,021	6,022	6,023	4,065	7
2,100	2,200	2,300	4,100	6,900	7
3,400	3,401	3,402	3,410	4,520	7
1910	1916	2425	8888	1906	7
0 = i mike = noll					7

Aktitim.

$$1 + 1 = 2$$

$$1 + 2 = 3$$

$$1 + 3 = 4$$

$$1 + 4 = 5$$

$$1 + 5 = 6$$

$$1 + 6 = 7$$

$$1 + 7 = 8$$

$$1 + 8 = 9$$

$$1 + 9 = 10$$

$$2 + 1 = 3$$

$$2 + 2 = 4$$

$$2 + 3 = 5$$

$$2 + 4 = 6$$

$$2 + 5 = 7$$

$$2 + 6 = 8$$

$$2 + 7 = 9$$

$$2 + 8 = 10$$

$$2 + 9 = 11$$

$$3 + 1 = 4$$

$$3 + 2 = 5$$

$$3 + 3 = 6$$

$$3 + 4 = 7$$

$$3 + 5 = 8$$

$$3 + 6 = 9$$

$$3 + 7 = 10$$

$$3 + 8 = 11$$

$$3 + 9 = 12$$

$$4 + 1 = 5$$

$$4 + 2 = 6$$

$$4 + 3 = 7$$

$$4 + 4 = 8$$

$$4 + 5 = 9$$

$$4 + 6 = 10$$

$$4 + 7 = 11$$

$$4 + 8 = 12$$

$$4 + 9 = 13$$

$$5 + 1 = 6$$

$$5 + 2 = 7$$

$$5 + 3 = 8$$

$$5 + 4 = 9$$

$$5 + 5 = 10$$

$$5 + 6 = 11$$

$$5 + 7 = 12$$

$$5 + 8 = 13$$

$$5 + 9 = 14$$

$$6 + 1 = 7$$

$$6 + 2 = 8$$

$$6 + 3 = 9$$

$$6 + 4 = 10$$

$$6 + 5 = 11$$

$$6 + 6 = 12$$

$$6 + 7 = 13$$

$$6 + 8 = 14$$

$$6 + 9 = 15$$

$$7 + 1 = 8$$

$$7 + 2 = 9$$

$$7 + 3 = 10$$

$$7 + 4 = 11$$

$$7 + 5 = 12$$

$$7 + 6 = 13$$

$$7 + 7 = 14$$

$$7 + 8 = 15$$

$$7 + 9 = 16$$

$$8 + 1 = 9$$

$$8 + 2 = 10$$

$$8 + 3 = 11$$

$$8 + 4 = 12$$

$$8 + 5 = 13$$

$$8 + 6 = 14$$

$$8 + 7 = 15$$

$$8 + 8 = 16$$

$$8 + 9 = 17$$

$$9 + 1 = 10$$

$$9 + 2 = 11$$

$$9 + 3 = 12$$

$$9 + 4 = 13$$

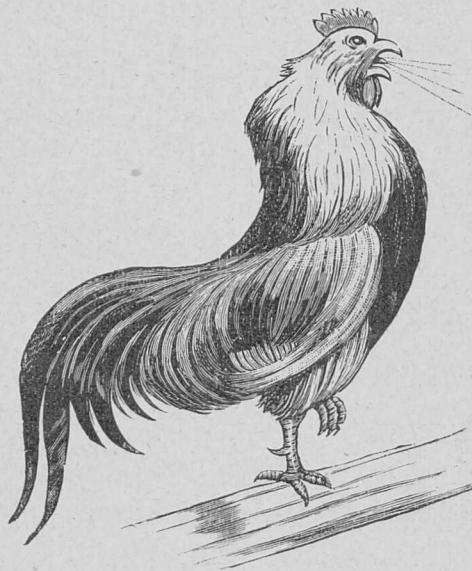
$$9 + 5 = 14$$

$$9 + 6 = 15$$

$$9 + 7 = 16$$

$$9 + 8 = 17$$

$$9 + 9 = 18$$

Kå manah läkkih missjalit,
Te åres tjuodja awwo sit
Ja månni månew taikkaraw,
Maw pårra nåu kå såkkå raw.